

Johann Reinboth Theodor Schambach

Quod Deus bene vertat Disputatio Philosophica De Deo

Rostochi[i]: Reusner, 1634

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729457729>

Druck Freier Zugang

R II phil 1634.
Johannes Reinboth
Theodor Schambach

Unvollst
X

Quod Deus benè vertat.
DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
DE DEO

v. Stabl. Reg. d. 20. Jun. 1.
maia 1634
v. 10. 1634
v. 10. 1634
v. 10. 1634

QUAM
Permissu Amplissimi Senatus Philosophici Academiae
Rostochiensis;

PRÆSIDENTE

Prestantissimo, doctissimoq; viro,

DN. M. IOHANNE Reinboth/

Publico Examine subiicit

THEODORUS Schambach.

Habebitur Disputatio die 28. Junij, Anno 1634.
in Auditorio Majori hujus consuetis.

ROSTOCHI,

Typis JOHANNIS REUSNERI.

Handwritten notes in a cursive script at the top of the page, including names like 'Suarez' and 'Morn'.

THESIS I.

Uando de Deo hanc nostram instituturi sumus dissertationem, non dubitamus, quin omnes, propositi nostri rationem recte perponderantes, nobilissimum illud Ens sint intellecturi, quod & reliqua omnia superat, & à quo, tanquam primo Autore reliqua omnia pendent, Cœlum & natura *Arist. 12. Met. text. 38.* quod pro-

inde ut supremum Numen colendum est, ac venerandum. Hic n, est vulgaris & quasi ab omnibus approbatus conceptus, quem de Deo formamus, audito nomine Dei. *Suarez Disp. Met. 29. f. 2.* Ideoque si diu in tollendâ vocabuli ambiguitate peristeremus, quid aliud fecisse videremur, quam desertâ causâ, ut ajunt vicisse?

I. Absurdus esset, quæstionem An sit? de Deo movere. Quis enim illum existere unquam negabit? Qui se undiquaque conspicuum fecit, & in omnibus rebus sese pinxit, & in hominis præsertim animo impressit, & expressit. *Morn. l. de Ver. Rell. Christ.*

II. Fuisse quidem nonnullos, qui immediatè, & directè Deum negarunt, testantur *Cic. l. 1. de Nat. Deor. ut & l. 3. circ. fin. Augustin. l. 3. cont. lit. petil. c. 21 Lact. l. 1. Divi. Inst. c. 2.* Qui Diagoram Melium, Theodorum Cyreniacum, & Diogenem ædæss fuisse notarunt. Protagoram Laertius in Vita ipsius introducit, librum quendam exorulum fuisse in hanc sententiam. Dij sint nec ne satis statuere non possum. *Vid. ille l. 2 l. 4. & l. 9. de Vir. Phil. De Celto idem statuit Martial. l. 4. Epig. Videantur plura apud Zyving. in Theat. Vit. Vol. 17. l. 7. p. mihi 3188.*

IV. Verum enim verò de ijs statuit *Mornæus l. C.* Idola eos & Gentilitios Deos potius risisse, quam verum Deum negasse: De Diagora namq; recenset, eum cum Herculis statuam foco apposuisse,

Handwritten notes in the right margin, including 'Sedio. Gyr' and other illegible text.

fuisse, scitè dixisse; in hoc decimotertio agone, ut quondam Euryteo, mihi inservias oportet. Atq; sic in ligneum Deum jocatum fuisse. Sic verò ordiri Poëma suum: Quod à Numine summo reguntur omnia. Plura notavit de Euhemero Tegeate, & alijs, quos apud illum videas.

V. Multos verò mediatè & indirectè Deum negasse, ipse testis est sacer codex, quatenus vel factis negant *Tit. 1. v. ult.* pervertisq; suis actionibus, vanis ratiocinationibus insipiens cor ipsorum obtenebrant, & mutant gloriam incorruptibilis Dei in efformatam imaginem corruptibilis hominis, & volucrum, ac quadrupedum & reptilium *Rom. 1. v. 23.* Coluntq; & serviunt rebus creatis *v. 25*; vel quatenus saltem optant & volunt [ita enim verbum **ἄν** reddi posse, loca ex *Exod. 2. v. 14.* *2. Sam. 21. v. 16.* *1. Reg. 7. v. 12.* evincunt.] In corde suo non esse Deum, uti Psalter *Psal. 14. v. 1.* & *Psal. 53. v. 1.* innuit. Hinc Augustinus in Commentar. super hos Psalmos: In corde quidem insipientes illi Deum detestantur, quamvis impiâ sententiam suâ exprimere voce non audeant.

VI. Si qui verò sunt, qui per impietatem, sacrilegium, blasphemiam per insensibilem stuporem & stoliditatem Deum suis linguis abnegant, in ijs non tam taxatur defectus notitiæ, quam affectus malitiæ. & Mornæus in Præf. statuit, ratiocinando propriè illos non tam peccare, quam ratiocinandi defectu; non quia abutantur ratione, sed quia non utantur profus. At verò tales nefandos Effectoris sui abnegatores; quos Avicenna non tantum ratione carere dixit, sed & sensu; Conscientiæ stimulus, qui hebescere & extinguï nequit & apud se, reos quotidie peraget & ad Dei tribunal subinde citabit. Nos verò qui stoliditatem illam hominum [si modò humano nomine digni censendi sunt] meritò admiramur & detestamur hic contra eos ratiocinando non disputabimus, sed ad magis arduas nos conferentes quæstiones, benevolum Lectorem, remitemus ad Autores, uberrimè hosce magis quam bestiales homines revellenres, imprimis Mornæum *L. C. Suar. Disp. Meth. 29. Mendoz. Disp. Meth. 20.* & alios paulò post citandos.

VII. Jam cum de existentia dubitare amplius absurdum & impium statuamus, Quæritur ulterius, An & quomodo Numen

men hoc existens cognosci possit, ubi primū nemini non notum est, Cognitionem Dei aliam esse naturalem, ex libro Naturæ, sine ulla speciali Spiritus S. gratiâ & illuminatione petitam; aliam verò supernaturalem & revelatam ex libro scripturæ & principijs supernaturalibus acquisitam. *Aug. l. 8. de Civ. D. c. 1.* Posteriorem ad Theologiam sacrosanctam pertinere atq; sic hujus loci non esse, non nisi cæcus non videt. De priori verò quæstio hodieq; instituitur, numne detur? Ubi tamen diversissimas notavimus opiniones.

VIII. Prima Opinio est Neophotinianorum, qui omnem Dei cognitionem naturalem homini denegant. Inter quos principatum tenet Socinus. Qui in prælect. r. 2. p. 3. Receptor, inquit, hodie sententia est, homini naturaliter ejusq; animo insitam esse divinitatis alicujus opinionem, cujus vi cuncta regantur ac gubernentur, quæq; humanarum rerum in primis curam gerat, hominibus consulat atq; prospiciat, quam sententiam nos falsam arbitramur. *Vid. etiam Resp. ad Object. Cuteni s. p. 86.* Sequitur illum *Ostrodus inst. c. 7. p. 10.* *Dasß die Menschen von Gott oder von der Gottheit etwas wissen / das haben sie nicht von der Natur / noch auß der betrachtung der Schöpffung.* Suppeditant & his ce fomenta Flacius, hominem de Deo naturâ non plus scire statuens, quam brutum. *in Clav. script. Voc. Lex.* Et Petrus de Aliaco *in 1. dist. 3. q. 3. art. 2. & 3.* Citant, *Suar. disp. 29. s. 2.* & *Gregor. de valentia. Tom. 1. disp. 1. q. 2. p. 2. ut & Vorstius in Exeg. Apol. c. 1.* Nec non Calvinus & Heshusius teste *Bellar. l. 4. de grat. & lib. Arb. c. 2.* Adde *Tostatum in caput 5. Exod. Rabbi Moysen lib. 6. c. 6. sue. Philosoph. ut habet Suar. l. c. Videatur & Thomas l. 1. contr. Gentil. c. 11. & 12. & de Verit. q. 10. art. 12.*

IX. Huic opinioni extremè opposita Affirmativa non omnium una est eademq;: Quidam enim cum ipsis naturalis notitia sit ingenita vel acquisita dicunt vel utramq; dari vel harum saltem unâ videlicet acquisitam. Non nulli ex ijs, qui ingenitam etiam concedunt notitiam ut Anselmus in *Prolog. c. 2. & 3. & l. con. Infipientem.* teste *D. Thoma. & Damascenus l. 1. de fide c. 1 & 3.* [quamvis ejus verba Thomas primâ parte *q. 2. art. 1.* sanosensu explicet] ex eo fundamento Deum esse etiam non

posse demonstrari contendunt, cum id sit per se notum. *Suar. disp.*
29. §. 2. §. 3.

X. Alij hominem Ethnicum de Deo cognito mera falsa, mera mendacia statuere credunt, etiam si illa quæ cognoscit, quo ad rem & nos, qui Christiani sumus interdum sint verissima,

XI. Alij tandem, sicuti primæ & negativæ Opinioni ad dicti in defectu, ita illi in excessu peccant, dum naturalem Dei cognitionem ad vitam æternam consequendam sufficere contenderunt; ut Monachus quidem Franciscanus in Concil. Trid. Anno 1552. fecit, qui in *explic. c. 2. ab Rom.* pro concione publica dicere ausus fuit, Gentiles etiam sine cognitione Christi salvatos fuisse. *Seleid. l. 23. Comment. Theobald.* Tammerus itidē id latē probare conatur, quem errorem & Roterodamus aluisse videtur in Colloq. Religios. Cum talia lego, inquit, vix me tempero quin dicam, sancte Socrates, ora pro nobis. Respondet alter, at ipse mihi sæpè numero non tempero, quin benè ominer, sanctæ animæ Maronis & Flacci, videantur plura plurium testimonia apud *Dn. D. Gerhard. loc. 2. de natur. Dei & attrib. c. 4. fol. 69. & seqq.*

XII. Hic ut veritati consulamus, errorumq; Patronos fugere discamus, veram nostram ponimus sententiam, quæ Deum dicit præter spiritus sancti specialem & gratiosam illuminationem naturaliter cognosci, illam verò cognitionem ad salutem æternæ futuram possessionem minimè gentium facere posse.

XIII. Probatur hæc assertio tum ex scripturâ sacrâ, quæ, ne in alieno negotio depugnare, atq; Theologis ægrè facere videamur, à nobis non citatur, missis aviditate sciendi plenius ad ipsos sacrarum literarum præcones & Doctores, imprimis *Dn. D. Gerhardum L. C.* tum etiam ratione & experienciâ omnium rerum magistrâ.

XIV. Pro acquisitâ Dei notitiâ pugnarunt rationibus haud infirmis supra §. 6. allegati auctores, quibus adde Thomam *part. 1. q. 2. A. 3. Lomb. 1. 1. dist. 3. Schroder. part. 2. lib. de princip. Theol. & natur. Dei notit. Lud. Viv. de verit. fid. Christ. Reymund. de Sabaude in Theol. nat. &c.*

XV. Deum verò notitia omnium hominum mentibus naturali, id est ex libro interno naturæ aliquantulum cognosci, nemo,

nemo, nisi qui statuit scintillulas ἐννοσιῶν κοινῶν, quas Sophocles nominat, ἀγχαπτε καὶ ἀσφαλιῆ θεῶν νόμιμα & Arist. δίκαιον ἀγχαπτον lib. 8. Eth. c. 3. & lib. 1. Rhet. c. 15, δίκαιον, φυσικόν, 5. Eth. c. 7. νόμον κοινόν. 1. Rhet. c. 10. 13. & 15. νόμον ἀγχαπτον in Rhet. ad Alexand. c. 2. in humano genere planè extinctas esse, inficias ibit. Quis enim ó homo legem illam, juxta quàm vivis, quàm transgredi absurdum, inhumanum & insanum putas, quæ tibi non ab extrinseco aliquo vel homine docente vel creaturâ cogente, vel alio quoquo genere acquisitionis sed animo, ultrò sic sentiente & corde movente venit, quis inquam hanc primùm animo tuo impressit? quis te tibi ipsi legem esse docuit, nonne agnoscis aliquem superiorem νομοθέτην? quis, si magistratum præscripsisse dicis, imperatori tuo frenos injicit? Nonne Deus? quem si non veneraretur, si non timeret, vix esset omnibus subditis ab illo, quem lex humana non alligat.

XVI. Sed & Conscientia mille testes. Hæc te Deum tuum Judicem & vindicem agnoscere coget, si vel maximè insana tua stoliditas, vel contemplationis rerum creaturarum contemptus & negligentia, vel doctrinæ & revelationis defectus & ignorantia, illum te cognoscere non permittet, cur ita nullum aliàs humanum metuens judicem tremis? ita trepidas? quid te cæcis ita tormentis excruciat, cur tibi de pœna facinorum omnes homines latentium metuis, scilicet mordens conscientia, divinum quendam & ignotum Judicem indicat, cujus nunquam transilire plagam poteris. Illa est, cujus vim miratur maximam Ethnicus in utramq; partem, ut neq; timeant, qui nihil commiserunt & pœnam semper ante oculos versari putent qui peccaverunt *Civ. in Orat. pro Mil.* Hinc Trojani naufragi ad Carthagensia littora appulsi inquirunt:

*Si genus humanum & mortalia tenuit arma,
At sperare Deos memoris fandi atq; nefandi.*
Et Plaut. in captiv. act. 2. Scen. 2. Est profectò Deus, qui quæ nos gerimus auditq; & videt.

XVII. Socinus ipse concedit in omnibus naturaliter, inesse aliquod justii & injusti discrimen, ab omnibus cognosci justum injusto anteponi debere, honestum turpi: posse tamen hominem obedire legi dicit & sic obedientiam Deo præstare etiam si Deum ipsum non esse quidem cognoscat aut cogitet. Ast verò

verò quanam illa esset obedientia quæ Deo obediat, illum tamen nesciat? Obedientia enim necessario includit respectum inferioris ad superiorem legislatorem; ipsum namque internum conscientia testimonium illud iusti & iniusti discrimen separare minime potest.

XVIII. Nec est, quod dicas in infantibus se non exere illam Dei cognitionem & in atheis quibusdam eam ad tempus supprimiti: respondemus, enim infantibus denegari actum secundum non actum primum; in Atheis autem non tribuendum hoc esse ignorantia simplicis negationis, sed pravæ dispositionis.

XIX. Perpetuus tandem omnium gentium consensus, qui Ciceroni Tusculanarum instar legis naturæ putandus est, Sociniani illius erroris absurditatem satis superque demonstrat. Fieri enim non potest, quin ejusmodi consensus partim è communibus notitijs, quæ naturaliter omnibus sunt impressæ partim è conscientia testimonio suum ducant originem, prodeat in medium & nomine omnium gentium testis sit locupletissimus Cicero, is docebit te 2. de natur. Deor., omnibus innatum esse & quasi insculptum, esse Deum, & Arist. l. 1. de cal. text. 22. dicit πάντες ἀθεῶντι καὶ θεῶν ἐχρῆσιν ὑπόληψιν.

XX. Quod verò nemo naturali cognitione eò perverit, ut salutarem Dei cognitionem acquisiverit, & æternæ beatitudinis particeps factus fuerit id Theologis disputandū relinquimus, cum ijs consentientes, absque fide neminem placere Deo, neminem juvare cognitionem ullam ad vitam æternam, si Christus nesciatur, qui fons, qui ostium æternæ beatitudinis, in quo salus nostra, extra quem nemo Deum videbit à facie ad faciem.

XXI. Quod sententiam s. 10. recensitam attinet, illa nullo procedit fundamento, si distinguere sciamus inter conceptum & conceptus applicationem, tum enim rectè cum Apostolo Rom. 1. v. 18. Ethnicis veritatem docuisse, cum Luthero quoque divinitatem cognovisse sed illam non rectè applicasse pronunciamus.

Aliàs pueris notum est veritatem rerum non à subjecto sive eo, qui aliquid concepit aut verbis profert pendere; sed ab objecto verum habet, quod sit verum: Si cum objecto convenit iudicium intellectus sive Oratio, veritas est simpliciter, si non convenit, falsum

falsum est, quicumq; ille sit, qui concipiat vel dicat. Quando itaq; Ethnicus dicit: Deus est Ens independens æquè hoc convenit cum objectò atq; cum Homo renatus idem dicit. Cur igitur ab Ethnico, prolatum non sit æquè verum atq; cum à renato dicitur? Videatur eruditus Gravverus in Tractat. de una & simpl. veritat. contra Hoffman.

XXII. Triplex porrò via patet Dei cognitioni naturali, prima via est causalitatis, qua operationes divinæ divinam nos faciunt cognoscere essentiam, hinc illum vocamus creatorem, conservatorem, gubernatorem &c. altera via est negationis, quâ quicquid imperfectionis creaturis accedit id omne perfectissimo huic Enti denegamus, veluti cum dicimus Deum esse infinitum, incorporeum &c. Tertia demum via est eminentiæ; quâ quicquid in creaturis aliquam habet perfectitudinem, illud eminenter perfectum in Deo esse cognoscimus. Ut Omniscientia, Omnipotentia &c.

XXIII. Præterea cum quoq; in genere triplex sit cognitio Dei 1. Comprehensive, 2. Confusa, imperfecta & aliqualis, 3. Quidditativa, quâ Essentialis Dei atq; proprius conceptus clarè & distinctè cognoscitur. Mend. de anim. disp. 10. S. 3. S. 17. disp. Met. 20. S. 2. S. 19. de primis duobus cognoscendi generibus omnes conveniunt, solum de hoc ultimo quæstio movetur: Utrum humana ratio illud assequi possit.

XXIV. Acerrimè sanè disputatum est hac de materia inter Philosophos, qui duas extremè oppositas inter se alunt sententias. Una eorum est, qui hominibus quidditivâ Dei cognitione planè quasi interdiciunt. Quorum duces se præbent Thomas locis infra citandis, Fonseca, Antonius Ruvius. Vazquetz, Raphael Aversa, Javellus & alij. Altera est Scoti infra allegandi, Mendozæ Avempe. Themist. Alex. &c. Qui pro affirmativa sententia tanquam pro aris & focis strenuè pugnant.

XXV. Hæc ut & subsequutura Controversia perplexos nos admodum faciunt, ita ut inter sacrum saxumq; quod a jure consistamus, nec quid dicendum sit faciendumq; sciamus. Nam & rationis ab utraq; partè sunt admodum prægnantes, & Viri certant inter sese doctissimi, gravissimiq;. Ita ut nonnulli Methaphysi-

B

physi-

physicorum hanc Controversiam potius sicco quod a sunt præ-
terire pede, quam mentem suam declarare hoc in bivio volue-
rint? Equidem fateor, si ex affectu magis, quam juxta rei na-
turam & veritatem hic procedere vellemus, res declaratu fa-
cillima esset, Non enim inficiamur, sententiam illam priorem &
negativam plerisq; ferè Philosophis hodie communem esse, ac,
si inde judicare vellemus veriolem & præstantiolem, at verò fe-
lix [proverb. est] Corinthus, magis arridet, placetq; ani mo
nostro ea, quæ non autoritatem sed rationes, non plurium assen-
sum, sed veritatem sequitur. Ubi tamen testamur, nos sententiæ
huic vel alij non ita patrocinari, ut invictos nos planè statuamus
esse, rationesq; audire firmiores recusemus: Cum enim & liberè
philosophari & sæpius haud probabilem opinionem exercitij
gratiâ tueri omnibus æquè sit liberum concessumq; eâ nos licentiâ
quoq; uti & cum non leves nobis occurrant ratio nes, quibus ad
subscribendum communi sententiæ absterremur, illas hic in me-
dium producere volumus; promittentes, nos ultrò citroq; ve-
riora demonstraturis manum daturos esse. Non enim quan-
do semel redarguti fuerimus, nihilo secius lapsam complectemur
sententiam, non agnoscentes nos concidisse, quod facere nonnul-
li suaverunt, similes vulgaribus istis palæstritis, qui dejecti à
luctatoribus & humi jacentes supini tantum abest, ut lapsum
agnoscant, ut etiam cervices eorum à quibus dejecti sunt, tene-
ant, non sinentes illos avelli, ac vel ita se vicisse arbitrantur. Pe-
nitimus itaq; nos, ad audiendum & rationibus parendum para-
nissimos, humaniter & benevolè audiri, ne de licentiâ liberè phi-
losophandi nobis ademta conquiri habeamus.

XXVI. Quod itaq; propositam spectat quæstionem,
Dicimus, Cognitionem Quidditativam aliter Thomæ appellari,
Hic enim 1. Part. q. 88. a. 2. & 3. Cont. gen. c. 54. notantibus ita
Ferrarrâ & Caij. Quidditativam cognitionem illam dicit, per
quam cognoscuntur de re omnia prædicata Quidditativa usq;
ad Differentiam vel quasi differentiam ultimam, eam concipien-
do proprio & positivo conceptu. Ille verò 1. Sent. dist 3. Citante
Fonsec. l. 2. c. 1. Quæst. 2. & Suar. Met. Disp. 30. f. 12. n. 4. & 5. eam
dicit

esse esse talem cognitionem, quā de re cognoscitur, quid sit concipiendo aliquod prædicatum quidditativum ejus, non tantum ut commune, sed etiam ut proprium, sive concipiatur per positam rationem, vel repræsentationem, sive per negationem.

XXVII. Eadem est Explicatio *Mendozæ disp. 10. de anim.* S. 3. S. 17. *supr. S. 23.* allegata, adde *Disp. Met. 20. n. 19.* ubi hæc habentur verba. Opus est, inquit, ut rem concipiamus quidditativè in aliqua differentiā quasi completa; quæ sit radix & origo attributorum: Non enim sufficit quivis conceptus proprius ad constituendam naturam, sed ille, qui non attribuitur alijs, neque ab eis oritur oratione nostrā, sed à quo cæteri, ut patet, tum in homine, cujus risibilitas non est quidditativus illius conceptus, quia oritur ex rationalitate, tum in Deo, cujus relationes, & justitia non sunt quidditativus illius conceptus. Recurrendum ergò ad primam unam radicem cæterorum: nam conceptus secundarij sunt attributa, quia attribuuntur primariò, attribui autem est ejus adscribi primariò, illum reddendo pro prima radice cæterorum. Hæc ille,

XXVIII. Dicimus inde secundò rectè cum Cajet. & Ferrar, Fonsecam L. C. annotare, nihil inter Scotum & Thomam, eorumq; sectatoribus dissidij esse, dum in proposita questione alter negat, alter affirmat: his etenim solùm illis est in usu nominis vel in terminis, ut Javellus vult.

XXIX. Tertiò dicimus, Scoti & *Mendozæ* mentem, nostram nos facere, qui illam rem quidditativè cognoscere pronunciamus, qui conceptum communem essentiali proximum cognoscit, cum proprio prædicato essentiali, quod radix est omnium prædicatorum, quæ ab aliquo cognoscuntur, vel saltem lumine naturæ cognosci possunt. Necessariò hoc præsupponimus, ne in æquivocationes vocabuli difficultas aliqua nobis relinquatur.

XXX. Jam verò talem Dei cognitionem quidditativam dari, liquet exinde, quòd habemus talem conceptum essentiali communem, proximū, videl. spiritum, & proprium, videl. independenciam: illa enim est causa virtualis & principium

Joan. Meus in p. 2. 17. 13
Verum non vero
quod dicitur in
in malitiam
non est capax
26. 17. 2. 17. 13

partes divina, et elementis vera B 2 eien. no Demon.
dei. Virtus. fuita quod dicitur intellectus infiniti nate non est capax
ultima dei simpliciter, quæ non est, sed corporis, arguit in eam, sed
est a se et quod est.

Demonstrationis [sequimur hac in parte explicationem *Cajetani lib. 1. posterior c. 2.* quam hodie authores Communiter tulerunt. *imprimis Suar. Disp. 1. s. 1. n. 27. & sect. 5. n. 37*] omnium attributorum videlicet Omnipotentiae, aeternitatis, immensitatis, actus purissimi, infinitatis &c. nam ideo dicuntur haec in Deo esse, quod Deus est a se sive independens.

XXXI. Revertitur hic Javellus *lib. 2. Meth. q. 3. ex Thoma*, Illam Cognitionem esse quidditatis, non autem quidditativam vel quantum ad quod quid est, Verum cognitio quidditatis [juxta Mendozam cujus explicationem hic retinemus] quovis modo rei tantummodo attingit essentiam; id quod dicere de conceptu communi essentiali proximo & proprio sive de clara & distincta cognitione non valemus, per illum enim conceptum communem solum clarè distinctèq; & sic consequenter quidditativè rem non cognoscimus.

XXXII. Si enim per praedicata essentialia tam communia quàm propria hominem quidditativè cognoscimus, quid obstat, quo minus hoc de Deo asserere possimus Eadem namq; ratione procedit intellectus noster in inveniendis praedicatis essentialibus substantiarum aliarum, qua in Dei; nimirum hominem ut hominem intuitivè aequè ac Deum cognoscere non potest, sed per accidentia & operationes ejus de attributis & principiis judicare; & quod ipsi commune est, quodq; proprium praedicatum investigare oportet.

XXXIII. Hac cum se ita habeant, judicet unusquisq; sanæ mentis homo, etiam cui prima Philosophia nomine saltem cognita est; cum Definitio nihil sit aliud, quam oratio, quod quid erat esse significans *Aristot. 1. Top. c. 4.* id est explicatio objecti [Essentiae alicujus] per praedicata essentialia: numne perfecta Definitio Logica Deo competat, quando per conceptum communem, [qui conceptus Generis loco stat aut stare debet,] & proprium [quod Differentiae loco stat aut stare debet,] Deum definim⁹, quod videlicet sit spiritus a se vel independens? cum namq; perfectè Dei essentia per hunc conceptum attingatur & declaretur perfectione tamen eâ, quæ lumini rationis attribui debet & ab hoc lumine etiam proficisci potest, imperfecta sanè, non poterit esse Definitio.

34. Non-

XXIV. Nonnulli quidditativam cognitionem & inde definitionem in nobis annihilare conantes hoc argumento procedunt. Si Deus quidditivè cognosceretur, & definiri posset, necessariò esset directè in aliquo Prædicamento. Sed ut posterius absurdum importare videtur, ita prius concedi nequit.

XXV. R. Nobis inde nullam oriri absurditatem, quando directè Deum sub Prædicamento substantiæ contineri statuimus, prænotando 1. Prædicamenta nihil esse aliud, quàm classes prædicatorum, quibus res universæ sub objecto Logicæ contentæ, suo ordine dispositæ collocantur per suos conceptus ab inferiori ad supremum. 2. substantiam nos considerare non ut est cum Imperfectionis concrectione, sed uti abstrahit ab omni imperfectione 3. Dei in Prædicamento constituti non essentiam coarctari, sed prædicatâ actu claro & confuso conferri & sic seriem aliquam illorum prædicatorum constitui. 4. Deum esse individuum non determinatè consideratum, quatenus sit subijcibile speciei infimæ; sed intentionaliter sumptum seu absolutè sic dictum, quod nimirum est indivisibile in plura talia, quale est ipsum.

XXVI. Hisce præsuppositis & benè perponderatis possum asserere, Deum esse in Prædicamento. Hanc conclusionem ille facilè concedit, qui genuinam Prædicamentorum naturam & cur ab Aristotele & alijs Philosophis Logicæ sint inserta callet.

XXVII. Scilicet, cum Disciplinarum Practicarum indoles requireret, ut objectum Operationis, secundum caput ultimum *lib. 1. Eth. ad Nic. & c. 4. l. 7. Pol.* præsupponeretur, & *ως εν τω πρώτῳ c. 3. Cathgor. μέγιστα text. 22. & 26. l. 2. Phys. & τῶν χάλων καὶ ἐφ' ὅσον ἰκανῶς ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα* explicaretur; etiã Logica debuit hoc modo subjectum operationis subungere.

XXVIII. Cum autem Aristot. & alij Philosophi animadvertent Objectum hoc latissimum esse & extendere se ad res omnes tam materiales, quam immateriales, ita ut intellectus propter dictarum rerum multitudinem, varietatem, tum multam etiam dispositionem & dispersionem vix sese extricare valeret, voluerunt illius imbecillitati Logici succurrere & inter hos imprimis Aristoteles illud latissimum objectum in Antepredicamentis

ris [c. 2, sc. lib. *Categor*] generalissime propositum in certas classes distribuere & determinatis cancellis inclusum ob oculos ponere, prædicata imprimis essentialia, illarum rerum ita ordinare, ut quilibet possit videre ad quamnam classem quælibet res pertineat & cum quibus & in quibus conveniat & à quibus differat. Convenientiam quidem in Conceptibus essentialibus communibus, inde linea recta. Differentiam verò in Conceptibus Essentialibus proprijs, inde linea collateralis,

XXXIX. Jam quilibet cordatus judicet, annon Deus contineatur sub Objecto Logicæ. Certè cum ipsi notiones secundæ Logicæ possint imponi [est enim Nomen Logicum, potestq; esse subjectum Propositionis, medius terminus, minus vel majus extremum in syllogismo & c.] Quis est, qui hoc in dubium vocabit? Ita etiam Deum intra seriem conceptuum scilicet loco fundamenti instar aliorum Individuorum poni, supra se habens Spiritum, substantiam in linea recta; Infinitum verò & immateriale in linea Collaterali tam manifestum est, ut qui de hoc dubitare vellet, ipsum prorsus hanc rem non intelligere, penitus existimarem.

X. L. Hanc Doctrinam non nudius tertius natam, sed ab ipso Aristotele expressissimè propositam accepimus & retinemus, *Ille n. lib. 1. Eth. ad Nic. c. 4. t. 36.* Præterea, inquit, cum bonum totidem modis dicatur, quod illud, quod est [nam & in substantia dicitur, ut Deus & mens, & in Qualitate Virtus & in Quantitate medicore & in eo quod est ad aliquid utile & in tempore Occasio, & in Ubi diversatio, & alia hujusmodi.] perspicuum est commune [intelligit Idæam Platonis] aliquod universale, & unum esse non posse & c. expressissimis hic verbis Deus in Prædicamento Substantiæ constituitur. Potest & Videri *lib. 1. Eudem. c. 8. lib. 5. Met. c. 7. t. 14.* tenuerunt & hanc sententiam Gregorius de *Arimin. l. 1. dist. 8. q. 3. Gab. Bijel. ibidem. a. 1. Mars. ibid. q. 12. a. 2.* & communis totius Germaniæ Præceptor *Philipp. Melanchthon. l. 1. dialect. fol. 229. 24. 30. Mendoz.* & Alij quorum ad Argumenta contrariorum responsa videantur apud ipsos; ne nos nimis diu hac in re detineamus.

XLI. Non igitur concludit Argumentum §. 32. ad-
ductum proinde, posito, Deum in Prædicamento aliquo inclu-
dere absurdum esse, Consequentia tamen majoris non statim va-
let, neq; autumo consequentiam Majoris posse probabili saltem
Argumento confirmari, Ideoq; quantum ad hoc argumentum
stat nostra, sententia, quæ quidem multis alijs Argumentis infrin-
gi posse videtur, sed haud inverso sensu termini ⁷⁸ Quidditative
cognoscere, sufficienter illam defendere habemus; Quæ nec suis
destituit antiquissimis Autoribus, siquidem ipsum Aristotelem
principem Philosophorum, Eandem docuisse multis ex locis in
conflictu publicè demonstrabimus, præeunte Sohnero, animà cer-
tè Aristotelis, Professore olim Altorfino celeberrimo & post
Scherbium Peripatetio inter Germanos clarissimo.

XLII. Posita jam quidditivà Dei notitià, sequitur
statim Deum esse I, Ens. Quod etiam si sit tam clarum, quam quod
clarissimum, attamen negatum fuit à Plotino; cui succenturiantur
delicatulì illi, qui Deum non Ens esse putant, sed Essentiam, idq;
ductu Picì *Mirand. l. de Ente. & Uno & Scal. Exerc. 365. S. 6.* Nos
vero probamus 1. quicquid realiter & verè operatur: illud reali-
ter quoq; & verè existit, & per Consequens est Ens; at realiter &
verè Deo convenire operationem constat. E. Major non indiget
probatione. Quomodo n. fingetur, quâ ratione aliquid verè
operetur & tamen non sit, sive habeat Essentiam. Unde non inele-
gantè Plutarchus de primo fugido. Ut ipsius esse, inquit, conse-
quens est operari; ita ad non esse consequitur, non operari. 2.
Quicquid est extra nihil, illud necessariò existit & per Conseq.
est Ens, Ens enim est, quod est extra nihil, sed Deum esse extra
nihil patet, quia cognovimus nos ipsum, nihil vero nunquam
incurrit in aliquam cognitionem. E. Quomodo verò æquè bene
de Deo possit prædicari Ens [concretum] quam Essentia [Ab-
stractum] deinde perspicuum dabimus.

XLIII. Statim jam posito Ente ponuntur & sequun-
tur etià affectiones Entis, Quod Deus 1. sit Unus Unitate Abstra-
ctà [de Unitate numerali & determinata disputare jam nolu-
mus; qui volunt adeant *Morneum lib. de Ver. rel. Christ. c. 3. Suar. D.*
M. 29. S. 2. Scheibl. Met. l. 2. c. 3. tit. 6. & alios] Si enim Deus non
esset

esset Unum, non etiam Ens esset. Cum omne Ens reciprocetur cum Uno. Est præterea tale Unum in Deo ponendum, quod non compositum est physicè Ex materia & forma, Subjecto & Accidente, sed est simplicissimum præter quod omne, quod est, compositionem incurrit.

XLIV. Patet inde I. quod Essentia & existentia in Deo minimè differant *scheibl, l. 1. c. 15. tit. 3. n. 25.* II. Patet, quod Logicam Compositionem ex Genere & Differentia Deo non impie & tribuamus absurdè quod alij statuunt, Si namque imperfectio aliqua huic Enti perfectissimo, infinito & simplicissimo, inde oriretur impietatis damnandi essemus. Verum enim verò si observatur duplex illa Generis & Differentiæ acceptio apud *Dutricu tr. 2. p. 2. c. 1. a. 1. q. 3.* & *Mend D. L. 4. S. 9. ar. d. 9. § 9,* quod videl. sumantur 1. strictè & secundum mentem *Porphyrij,* 2. latiori significatu prout genus dicitur Conceptus communis essentialis & contrahibilis. Differentiæ verò conceptus essentialis proprius, qualitativus & contrahens; Sanè non video, quomodo sententiæ nostræ absurditatem, demonstrare possint. Datur enim in Deo respectù nostri conceptus talis communis, de quo antea, spiritus; prædicatur enim ille tum de Deo, tum & de creaturis, etiam si analogicè, Item datur proprius conceptus, qui differentiam absolvere debet, vepelice independentia, quæ contrahit communem illum conceptum & soli Deo convenit.

XLV. 2. Cum Deus sit Ens, sequitur etiam veritatem transcendentalem, quæ cum Ente convertitur maximè, & eminenter, Deo maximè Entitatem habenti competere, ita ut ipse non tantum sit verus sed ipsa veritas, aliter etiam, quatenus veritas sumitur pro verò iudicio de rebus.

XLVI. Dato, quod Deus sit Ens, datur etiam quod sit bonus & perfect' Bonitatem enim transcendentalem in perfectione rei in suo esse consistere, ex *Vatzenquetz part. 1. disp. 77. c. 4.* ejus compendiatore. *Disp. 3. c. 6. not. 2.* & *Mendoz. Disp. meth. 7.* alibi explicabitur quem admodum a, Deus magnus est sine quantitate ita etiam bonus est sine qualitate ut loquitur *Aug. l. 8. de Trinit. c. 2.* Et illa quoq; bonitas divina est causa bonitatis, quæ tribuitur

crea-

creaturis communicatæ à Deo, non subjectivè neq; formaliter sed *ενεργητικώς* simulachrum seu imaginem suæ bonitatis in illis exprimendo, plura vide apud interpret. ad Thom. 1. part. quest. 6. Scheibl. l. 2. c. 3. n. 300. & c.

XLVII. Deus itaq; perfectus est, ita ut Deo nihil desit eorum, quæ habere debet, & proinde omni privatâ imperfectione careat, cum nil quicquam potentius Deo, ipsius Essentiæ adimere possit, Omne verò Ens, quod sui appetit conservationem, necessariò non nisi ab extrinseco aliquo potentiore imperfectum redditur. Imò nec suæ perfectitudini Deus obesse potest, quippe qui Ens simplicissimum, Omnes perfectiones per identitatem ad Essentiam suam habet, & sic ipsam Essentiam suam destrueret, quæ tamen profus immortalis est, *Probante Suar. D. 3. S. 1. Et Lychett. 1. d. 2. q. 1. Scheibl. l. 2. c. 3. n. 318.*

XLVIII. Imperfectionem quod spectat negativam, illa certè Deo minimè attribui potest, cum Deo harum perfectionum, quæ in Genere Entis vel sunt, vel sunt possibiles, nihil desesse possit. Ipse est causa omnium perfectionum prima Efficiens; Id verò, quod non habet, dare non potest. Imò eminenter & in summo gradu perfectus est in ijs rebus, quæ aliquo modo perfecta in creatis dicuntur.

Deus itaq; solus nulla re indiget, unde *Lucret. l. 1. v. 56.*

*Omnis enim [inquit] per se Divum natura necesse est
Immortali ævo summa cum pace fruatur,
Semota at nostris rebus, sejunctaq; longe.
Nam privata dolore omni, privata periclis,
Ipsa suis pollens opibus nihil indiga nostri.*

Et *Trismegist. l. 5.* quod in manifest. Deus manifest. f. Omnia, inquit, in te, omnia à te, omnia das & nihil accipis. Omnia habes, & nihil, quod non habes.

XLIX. I I. Relinquitur Deum esse substantiam, si enim Accidens esset, statim & imperfectum quid esset, & alij inhareret, & se quicquam prius haberet; id quod absurdissimum. Ideoq; substantia à spirituali & Corporeâ abstrahens Genus Dei remotum constituitur.

C

L. Proxi-

L. III. Proximum huic Genus adjungimus, quod est spiritus, repugnat enim Deo, esse corpus, cum nullum infinitum & compositum ex Materia & forma possit esse, & omne materialium sit potentiale. Proinde cum ratio formalis spiritus sit immaterialitas; Ea etiam, quæ ex tali ratione formali fluunt, Deo non sunt deneganda, ut sunt illocabilitas, quantitas, immunitas, intellectus & voluntas. de quibus passim docti Autores, alijq; Pneumatices & Metaphysices scriptores contuli possunt. Nos, ne nimium excrescat Disputatio nostra hæc linquentes ulterius inquirere pergitur, Quisnam sit proprius Dei conceptus. Est enim spiritus vel Dependens vel independens ex quibus unum Differentiam dicere necesse est.

LII. Independentiam autem Solam Soli Deo esse, nec posse negari, etiam Cæco videre licet. Et hæc Differentia Dei est illa, quæ, ut prius dictum, radix est omnium, quæ de Deo dicuntur, Attributorum, quorum considerationem, si speciatim nobis sumeremus perlustrandam, Bone Deus! quam latissimus nobis aperiretur scribendi campus, adeo ut etiam omnem rationem & modum, omnesq; leges disputatorias transgrederemur. Ideoq; hæc vice speciali illâ Attributorum Divinorum tractatione supersedentes in Genere saltem sequentes formamus quaestiones,

LII. 1. An Attributa Divina sint de Essentia Divinâ? Affirmat *Suar. disp. 30. s. 6.* Ductu hujus rationis; Quia, inquit, Deus ex vi sui esse necessarij ex se ipso est Ens essentialiter summè perfectum: Ergo præcisè conceptum hoc Ens secundum id quod est de Essentia ejus includit omnem possibilem perfectionem. Ergo Attributa, quæ significant has perfectiones simpliciter, ita in Deo continentur, ut sint de Essentia ejus. Nos verò Mendozæ ductu *Disp. Met. 20. s. 2. §. 17.* aliquid esse, de Essentia alicujus dupliciter stare pronunciamus, 1. in sensu Identico & ut res habet à parte rei. 2. Logicè & sensu formali, sive prout à nobis concipitur.

LIII. Priori modo conceditur Attributa Divina realiter esse eadem cum Essentia, aliàs illud absurdum inde sequeretur

tur, realem esse Compositionem Dei ex Essentia supervenientibus Attributis, Vid. Thom. 1. part. q. 19. Magist. Sent. ad 1. d. 19. & l. 4. d. 46. Scheibl. l. 2. c. 3. n. 110. Posteriori modo non item, nam quicquid secundariò in re aliqua concipitur & primum conceptum sequitur, est extra essentiam rei ejus, cujus est proprietas, sive Logicè & sensu formali non est de Essentiâ Divinâ. At verò perfectiones sive attributa Deitalia sunt, quæ secundariò concipiuntur & fluunt ex primo conceptu independentiâ. Illaq; nobis Solum Attributa dicuntur. Ergò, Et sic non omne id, quod secundum rem est idem cum essentia rei, est de primo ejus conceptu, sicut esse extensum, quod est ratio formalis Quantitatis primò in quantitate concipitur, Divisibilitas verò [quæ secundum rem est eadem cum extensione, Quia tamen sequitur primum Conceptum sive extensionem] non est de essentia Quantitatis, sed extra illius essentiam & proprietas conceptusq; secundarius. Unde sponte fuit, Attributa Divina non esse de Essentia Dei in sensu formali, cum detur conceptus prior attributis, qui sit ratio & causa virtualis sic dicta attributorum.

LIV. Unde facilè responsio ad Argumentum Suarezij ante recensitum, unicuiq; patebit, & eadem est ratio distinctionis attributorum inter sese, quæ etiam ex parte rei sunt ipsa Essentia Divina & tamen ratione differunt ratiocinata.

L V. 2. Quæritur, Quomodo de Deo Attributa Divina prædicentur, num Abstractivè, vel Concretivè; Resp Picus Mirand. ut & Scaliger locis supra §. 39. citatis ideò negant Deum Ens vocari posse quod nullam concretivam prædicationem Deo valere arbitrantur. Quoniam [inquit Scaliger multa Deo attribuantur ut omnipotens, omnisciens, misericors, pius, vindex, sanctus, fortis, immortalis, bonus, purum ens; haud rectè extorsit usus, ut sic loqueremur. Si enim denominativè de eo quicquam prædicaretur, abstractum esset tum aliud ab ipso, tum ab ipso prius, quod sane impium est. Quare neq; ens est sed essentia, neq; bonus, sed bonitas, neq; sapiens sed sapientia, neq; omnipotens, sed omnipotentia, quæ ita in ipso sunt, ut sint ipsum, ita insunt, ut nihil antecedit, nihil sequatur. syllogismus ni fallor est

hic: De quo non prædicatur aliquid Denominativè, de' eo nec in Concreto aliquid Prædicatur. Atqui de Deo nullus conceptus potest prædicari Denominativè. Ergò. Minor probatur de quo prædicatur aliquid Denominativè, in eo Abstractum tū est aliud ab ipso, tum ipso prius. In Deo abstractum nec aliud est nec ipso prius, Ergò.

LVI. Atqui si in hoc Scaligero assentiremur, ipsam scripturam sacram sapissimè in Concreto de Deo minus propriè loquentem reformare videremur. Ita enim Johannes *Apoc. 1. v. 4.* corrigendus esset, qui Ecclesijs in Asia salutem precatur his verbis: Gratia vobis & pax $\alpha\pi\theta\ \tau\tilde{\epsilon}\ \delta\ \acute{\omega}\nu$, & Christus *Marc. 10. v. 27.* Quando dicit, nemo est bonus, nisi unus Deus, Et Paulus *Rom. 6. v. 27.* Qui Deum vocat solū sapientem; usum itaq; haud rectè extorsisse, Christo & Apostolis, ut sic loquerentur, blasphemum est afferere. Mirum etiam est, cur Scaliger Deum Patrem, Deum Patrem appellet & non potius Deitatem Paternitatem, cum in his & in suis Exemplis eadem sit ratio.

LVII. Quod attinet Argumentum Scaligeri, illud 1. deductum est ex Particulari Majore, qua ratione vitium in forma oritur, potest enim aliquid in Concreto de aliquo prædicari, ut non prædicetur de eo Denominativè V. G. In hac propositione Album est coloratum, Concretum de aliquo prædicatur, cum tamen univoca & non paronymica sit prædicatio. 2. Minor etiam à nobis negatur, nam sic argumentamur: Quodcumq; de aliquo prædicatur directè, ita ut forma Denominans non sit de ejus essentia, id prædicatur de eo denominativè, atqui Attribute Divina sic prædicantur de Essentia Divina. Ergò. Minorem probavimus in decisione prioris quæstionis. Majorem, in ipso Disputationis actu ex Aristotele exhibebimus.

LVIII. Quod autem Scaliger dicat Abstractum esse tum aliud ab ipso, tū ipso prius indiget explicatione. Nam si intelligitur de eo, secundum quod est prius & aliud realiter, negamus. Si verò de eo etiam intelligatur, quod est aliud & prius ratione sive respectu nostri, affirmamus, nec tamen propterea absurditatem & impietatem incurrimus, cum in Deo quoq; formam denominantem

nantem. E. G. Omnipotentiam esse, ratione tum aliam à Concrete, E. G. omnipotente, tum ipso priorem statuimus.

LIX. Atq; sufficiat sic in Genere de attributis tantum dixisse, proq; ratione nostri instituti primarias quæstiones ordinè sanè diffuso & interrupto primis quasi digitis attigisse.

LX. Nos cum Hermete in Pæmandro c. 1, nostram Disputationem ita concludimus: Sanctus es Deus Pater omnium; Sanctus Deus cujus voluntas à proprijs impletur potestatibus; Sanctus Deus, qui tuis familiaribus innotescis; Sanctus es, quem nunquam creavit natura; Sanctus es omni potestate validior; Sanctus es, omni excellentia major, Sanctus es omni laude melior. Excipe verborum sacrificia sancta ab anima & tibi dedito corde manãtia: ineffabilis solo silètio prædicande ab eo, qui fallacias veræ cognitioni contrarias declinavit. Annue, corrobora me, atq; hujus gratiæ participes effice eos, qui in ignorantia versantur, ipse Pater es venerandus, Homo autem tuus sanctitate una tecum potiri exoptat, cum potestatem illi omnium arbitriumq; concesseris.

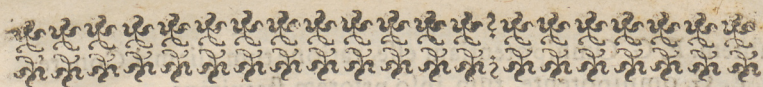
Doctorem judicium de his propositionibus,

Deus est Pater, & Pater est Deus,

1. *An sint identicæ, an formales?*
2. *An essentielles, an accidentales?*
3. *Quanam harum directæ & naturalis, vel indirectæ, expectamus; Nos quid domi sentiamus, in conspectu aperiemus.*

F I N I S.

os(O)so

Doctissimo Dn. Respondenti

Dn. Theodoro Schambachio

Philosophicè disputanti,

THEODORICUS SCHAMBACHIUS

ἀναγκαῖον.

expirant. spirit.

CARUS ORBI AC MUSIS DOTE.

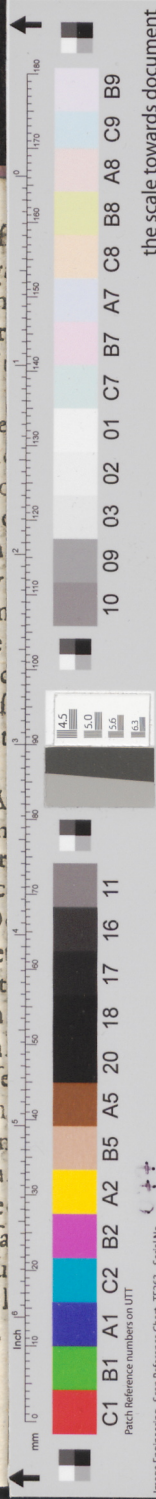
Montes & fontes, qui vult, par excitet omnes
Musarum, in clario cultor Apollo choro,
Vt tibi gratatum veniat Septemplete cultu
Docta novena animo Musica turba bono,
Te, THEODORE, canens, qui è fonte modestiæ amæno
Plenum Aganippæo humore bibisq; Sophos.
Tantus amor studij, Te flammæ & influit, ORBI; ut
Et MUSIS CARUS cælite DOTE cluas,
Esto, quod esse verecundata modestia fontis
Te sacri inq; Dei munere jussit agens.
Quâ virtute vales habituq; hanc exferre in actu,
Claram in præsentem remq; veni, Ensq; cole.
Tam sublime negativè, quod sumitur extra
Has causas esse existere, cuncta tenens.
Non positivè extra causas Deus ille Jehova est:
Est sine causâ aliquid perficiens quod agit.
Quod facit arte facit divina, id quicquid & Entis,
Et mentis fecit, qui benefecit Herus.
A se extra causas est sic, itaq; argui id unâ
Existens sic nil impedit Ensq; Deum:

Pro-

tur, realem esse Compositionem Dei ex Es-
sentiis Attributis, Vid. Thom. 1. part. q. 19. Mag.
4. d. 46, Scheibl. l. 2. c. 3. n. 110. Posteriori n-
on quicquid secundario in re aliqua concipitur
tum sequitur, est extra essentiam rei ejus, cui
Logice & sensu formali non est de Essentia
fectiones sive attributa Dei talia sunt, quæ
untur & fluunt ex primo conceptu independen-
Solum Attributa dicuntur. Ergo, Et sic no-
cundum rem est idem cum essentia rei, est de
tu, sicut esse extensum, quod est ratio forma-
in quantitate Concipitur, Divisibilitas v-
rem est eadem cum extensione, Quia tam
Conceptum sive extensionem] non est de
sed extra illius essentiam & proprietates conc-
Unde sponte fuit, Attributa Divina non es-
sensu formali, cum detur conceptus prior at-
& causa virtualis sic dicta attributorum.

LIV. Unde facile responsio ad A-
ante recensitum, unicuique patebit, & eadem
nis attributorum inter sese, quæ etiam ex par-
tia Divina & tamen ratione differunt ratio-
C 2

LV. 2. Quæritur, Quomodo de Deo
prædicentur, num Abstractivè. vel Concre-
rand. ut & Scaliger locis supra §. 39. citat
Ens vocari posse quod nullam concretivam
valere arbitrantur. Quoniam [inquit Sca-
tribuuntur ut omnipotens, omnisciens, mise-
sanctus, fortis, immortalis, bonus, purum en-
sit usus, ut sic loqueremur. Si enim deno-
quam prædicaretur, abstractum esset tum a
ipso prius, quod sane impium est. Quare ne-
neq; bonus, sed bonitas, neq; sapiens sed sa-
potens, sed omnipotentia, quæ ita in ipso su-
insunt, ut nihil antecedit, nihil sequatur. syl-
C 2

cienti-
19. Cl.
n, nam
concep-
as, sive
erò per-
concipi-
; nobis
uod se-
concep-
primò
undum
rimum
titatis,
darius.
Dei in
it ratio

quare sif-
natio-
Essen-
Divina
us Mi-
Deum
m Deo
Deo at-
index,
extor-
o quic-
um ab-
scentia,
omni-
m, ita
llor est
hic